

.

LIBRI~~Č~~ TRE~~Č~~I

NASLOV(?) + prazno!

JAZIKU MOJEMU HARVAŢSKOMU
(Naaslov prvoga diela i "moto" - premjestiti iza sadržaja!)

.

*Oo, Marule diični, mili,
ne zamir' na mojoj sili:
ča bin hotii ja neuk
da te štije vas náš puuk!*

*Uni kii su to tukaali,
harvåtstva su se bojaali;
ča su, jaadni, učinili:
va skrinju te zaklopili.*

NĀSLOVI VA LIBRĪŅU TREŅĒMU¹

I. Jaziku mojemu Harvātskomu

Jazik mooj Harvātski	5 (+2 svaka!)	
Stablō od Jazika harvātskoga - duušeē i žīvljeenja nāšega		6
Ča čoviku znāči biti ? oli Zāč nīima “jesaati”?		7
Brāška Seelca	8	
Nemooj nan umriiti!(*)	10	
Ča i zāč to uun pīiše?	11	

II. ??? A ča ņemo saad?

Did i ziima	15	
Moore se sa žāluun jīigra	16	
Va mārču kađ dāni skōču	17	
Ma ča se ovo dogōdja?	18	
Kuu molīitvu Uun usliša?	19	
Trišņenoost duhoovna	20	
Moje sōnje	21	
Ņok	22	
Carljeni lampiņavci	24	
Skūuže	25	
Didov (viro)nāuk o “DNK(vasini)”		26
Seja	36	
Letanije po žāknu	39	
Selā nan umīru	42	

¹**Pojašnjenje o pravopisanju:** Glasi zapisani slovima “ā” i “ō” su samoglasnici - redom tzv. zatvoreno (muklo) “a” i zatvoreno (muklo) “o”. *Nisu dvoglasnici!* (I “ā” i “ō” su, po sebi, malo duži od “a” i “o” redom.) Glas zapisan slovom “ņ” zamjenjuje standardno “ć”. (U čakavščini je znatno “mekši” nego u štokavštini.) Dvostruko napisan samoglasnik je dug. Podcrtano slovo (samoglasnik) označuje glavni (jedincati težinski) naglasak u višeslogovnoj rieči. Suglasnik s točkom izpod sebe jedva se čuje ili se, često, ne izgovara.

²Jazik mooj Harvåtski

Jazik mooj i jå
 smo na tii:
 mii se volimo
 i u duušu poznivamo;
 uun je meni
 moja druga maat'.
 Ma smo mii
 i na Uni,
 jerbo se poštivamo
 i jedõn s drugin diičimo;
 uun je meni
 mooj drugi otac.
 Va njemu jå žiivijn
 i po meni uun!
 I na 'võomu sviitu
 niš lipjega, ni sladjega, ni dražjega
 od njega
 mi nii.

³Stabl̑ od jazika harvātskoga -
- duuše i življenjeja naašega⁴

A (glagoljicon!)
(“Ja san tars, vii loze.”)

*Izkone bě Slovo.
i Slovo bě v Boga,
i Slovo bě Bog.*

<i>Otče náš, IŽE JESI</i>	<i>Nek bu volja Tvoja!</i>	<i>Kako i mi odpuštamo ...</i>
Riič i Život,	⁵ Kajti ne zname kam	Evo, sav dug njihov brišem
Istina i sve Milosti.	puti nas naši vodi ju.	i uvriede njihove zaboravljam.
*	*	*
<i>Sveeti se ime Tvoje</i>	<i>Kruhek naš vsakdanešnji</i>	<i>I ne uvedi nas u napast,</i>
na Jaziku harvātskomu	ne nasiti nas; pitvina ova	nego zatri drzku oholost
šiir ceele naaše zemlje!	žeju nam našu ne gasi.	i ponizi me pred krotkima!
*	*	*
<i>Priidi kraljevstvo Tvoje</i>	<i>Ter odpuščaj nam duuge</i>	<i>I izbavi nas od zla</i>
ljubaavi i miira	neodplatljive! Če ih zestaviš,	kad se vrati onaj “sa
va saardca naaša i glāve!	“Gospone, gdo obstal bude!?”	sedmoricom gorih od sebe”!
Jer Riič je vikovična,	i Reč se j’ uputila,	i Rieč postade Spasiteljem!

³st021115

⁴**Naputak.** Naslovno (vrlo veliko) “A” - ukrasnom glagoljicom; tekst u zagradi izpod - kakav jest; prosllovna kitica (na Staroslavenskomu jeziku) uglastom glagoljicom; lievi stupac (na ar-čakavici) “zaobljenom” glagoljicom; srednji stupac (na kajkavici) - “kičenom” latinicom; desni stupac (na štokavici) - bosančicom; ako je moguće, slova u prvomu redku svake od triju kitica (u sva tri stupca) veća od onih u preostala dva i u zadnjem redku; sve uokviriti hrvatskim tropletom (poželjno!); bilježke (osim ove) ostaju.

⁵Hvala Željku Fundi - Ljudevitu Kaju!

⁶Ča čoviku znāči BITI⁷?
oli
 Zāč niima “jesaati”?

Govoru nan filozofi
 da, za voov sviit učvarstiti,
 biitāk - po glagolu biti
 triba sve utemeljiti.

Ma, ča je to - toov biitāk?
 I ča znāči oto: biti?
 Nič za sebe podupriiti!
Oli sebe ostvāriiti?
 Kako saad to učiniiti?
 Jā jeson, tii jesi, uun jee, mii jesmo ...

Ma, ča to jā saad govorin!?
 Too ne more doojt' od - biti.
 Tako se ne zborii, nego,
 za toov vāžni glagol biti:
 jā bin, tii biš, uun bi, mii bimo ...
 tukaalo bi govoriiti:

A to znāči da JOŠ NII,
 nego: ako, tekar, kad,
 da i ča bi kii hoti.
 Ajme meni, jaadan ti san:
 Da bin s' moga potvāriiti
oli čāgodar činiti,
 nii dostātan toov mooj biti
 za čvaarsto se osloniti.

Tako, dāklen, srvar stojii
 (od kaad se j' jazik stvorii):
 Da b' zasprāve moogli biti,
 vikoviični Jā JESON nan
 murā život uDuhniti.

⁶st141214

⁷Na početku biše Riič.

⁸Brāška Seelca

(“Ne žiivii čovik sām̃o o kruhu ...!”)

Kā bi raadost too biila
da su Seelca - sva sela!

*

Ponad moora, na glavici,
Seelca brāška - ko na sliki:
criikva kakol' katedrāla,
još jin lipja unā mālā;
vela skula, brāṭski doom,
spomeniici - zāslugon.

Od jazika meštri svi
va Seelcih se skupili:
da se vidu, da se čuju,
zapivaju, i - luduju!
ČA-KAJ-ŠTO je sinfunija
do nebeesā Seelca dviigla.

ČA - odzvānja, poskakuje;
KAJ - pitomo s' umiluje;
ŠTO - zēeru se uzvisuje.
Sve va jeđno se sljubljuje.

**Ma, na sviitu tooga nii:
jazik žiiv - a trojedni!**

Sklādno tuučuu saardca trii:
jeđno teelo, trii karvi -
- život ceeli, Harvātski!
I kaḁ bi mu, ne dāj Bože!,
i tek jeđno od njiih staalo,
sve Harvātsko bi strādaalo.

(Znaaju li to “muudre glāve”
kee su ČA-KAJ u krāj klāle?!)

Jedno saardce da ostaane:
eto ti nân smaartne raane.
Mii smo žiivi, Boožje čudo,
kađ smo Trii, a Jedno uudo!

Kii to još nii oçhutii,
Harvåtstvo ne razumii.

A niki se podruguju,
čovika nan ocaruju:
da je sve podāse klō,
da njiih nišče nii piitō;
da po sviitu ne daržavni
nego svoji piva psāmi.

Oo, vii pliitki tobož' piisci,
jaalovi umišljeniici!
Vii, zločesti zāvidnici!
Dosta j' tooga bruntulōnja,
paakostnoga kritikōnja!
Çapājte se vii orōnja!

Ča van smeeta da volite?
Po Harvåtski da molite
(za tri saardca - jedno diite!)?
Kii van brāni da rādite?
I jazik oplemenite
ter Harvåtsku posveetite!?

Načinite vii po svoomu
zajedniištvo naaşem' domu!
Ča ne valjā - uklonite;
ča je kriivo - vii zpraavite;
ča je slaabo - osnāžite;
ča je pliitko - produubite;
ča nân faali - donesite!

*

Kā bi raadost too biila
da su Seelca - sva sela!

⁹Nemooj nan umriiti!

Jaziče Harvâtski, ljuuto si mi bolan;
na postilji smaartnoj hrooplješ i zdahnjiivaš.
Gljedan te i plaacin, ne znân veq' ča čjinin.

Kako ŋu brez tebe po sviitu hodiťi?!
Spomiinjaat' se - s kiin ŋu?! I Boga moliti?!
Jaziče mooj mli, nemooj mi umriiti!

Svi te zapustili, gruubo bandunaali.
Ni ne ŋutuu, jaadni, oprosti jin Bože!,
da brez tebe više nii'su ki su biili.

Ma ja tebe nikad ostaaviti nee ŋu.
Darži se još maalo dok te ne zkoliban,
i na noge zstaanin, i na zrak popeljan!

Mii ŋemo dvojica na Podaanak poojti:
neka nas sviit vidi i jopeta čuje,
neka se spomeene kakor se je nigdâr:

s toboo' drugovaalo; mlo glagoljaalo,
tâjno šušljetaalo, kađ triba - viikaalo,
priiče poviidaalo i opomiinjaalo;

kakor se j' od karsta på sve do pokoja
zaaj'dno ŋakulaalo, tuužilo, pivalo,
i za svaaku sgodu tvuu besed' imaalo.

A danâs se, brižan, ne moreš ni zstaati;
raanjen i nagaarden s naaše neharnosti.

Ča smo t' učinili, molin te: Oprosti!

Oo, da nan se j' s toboo' jopeta sladiti!

Jaziče náš drâgi, jaziče náš liipi,
Boog daaj ti: ozdraavi! Nemooj nan umriiti!

¹⁰Ča i zăč to uun piiše?

Vii, ljuudi moji, danăšnji,
 ča iisčete v' mojiih piismicah?
 Svoje sônje!? Svoje suumlje!? Svoje slike!?
 NJiih năjti nee čete. Nii'su ovde.

Zăč mi po sloviih rujete?
 Sve mi se teelo gaarči od tooga.
 Ča jee - rečeno je.
 Ča san vidi, to san povidi.

Ne za văs, ni rad' mene,
 nego za oniih ki su dăvno bijili
 i rad' oniih ki č'e 'vaamo,
 nădijin se, skoro doojti.

Ako bi i čă iino nuutra bijilo,
 za tă vrăta vii kljuučă niimate.

A ni jă ga ne daržiin.
 Moga bi biti u Onooga
 kii mi je šavčô kađ bin piisô?

Volite li NJega više ođ sebe,
 daat' č'e van ga da i ne znâte.
 I taad čete, u čudu i posrâmljeni,
 spoznaati da van nii ni triba!

Bo, vrăta ne da nii'su zakloopljena,
 nego su, za saardce ljuubeeč'e,
 stălno po sva usta otvorena.

II. A ČA ØEMO SAAD?
(Ča Boog dâ!)

*Kakor mi na paamet paade,
takor *č*u i zapisaati.
Vii slāžite i reedite
kakor znāte i umiite!*

¹¹Did i ziima

Ma vee čara ziimska dānka!
 Ne stooj' doma! Ziijdi vānka!

Prihit' kabān i zamotaj!
 Nabiij klobuuk! Šijāl smotaj!
 I ščap vazmi ('ko zatriba) -
 - liiva noga te žbandiiva!
 Proteegni se! Razmovi se!
 Put Podānka zapuuti se!

Pā još 'ko i bura brije,
 boleščinu da ubije,
 u zajāse se posedi
 i s kumpārun probesedi!:

*Kako je 'no lipo bilo
 kado smo, mlādi, svud letili,
 jili, pili i ljuubili!
 Ziimu? - njōnke očuutili.*

¹²Moore se sa žáluun jiigra

Maretice i valič
 moora naašeg', na vetričh,
 raziigrani moodri tič
 váljaju se po žáluh.

Svaaku maalo eto tetee,
 starije sesteree - marete,
 da ošervá ča to činu,
 da zapriiči dešpetinu.

“Doojti če van maretuun -
 -kolap moorski, ol' šijuun
 ča muulu lomi kantuun.
 Pokrit' če vas ko s kabluun!”

Ma uni ju ne slušaju.
 Za pouku slaabo haaju.
 jiigraju se, zabávlaju.
 Ó neveeri - ne sánaju.

Ali kađ je zalampaalo,
 veseelje je zbonaalo.
 Pá još kađ je zagarmilo -
 - gotovo je s jigroon biilo.

¹³Va mārču kađ dāni skōču

Mraaz se topi, zmlājāac zleečē,
svud okolo raano cveečē:
zavonjaalo pramaleečē.

Sve se buudi, sve se diže,
i slivica jopet gmiže:
doba lipje naamin stiže.

Zgraab' motiku, vazmi kosu,
kopaj, kosi trāvu rosnu:
va selu su svi u poslu.

Ma naaše još nii prispilo
ča bi nān za jīisti biilo:
va tarbusih je - praznilo.

Niš po vaartlih, niš na njivi,
niščē ča bi zuubi griizli:
ko i vaavik va korīizmi.

Česa čēš se saad domoči?
Va divljiinu murāš poojti:
zdraač' i griibljē triba proojti.

Spaarog, čimul, garko zeelje,
žuutenice - s vele željee:
napāraati za veseelje.

¹⁴Ma ča se 'vo dogôdja?

Teežko m' je poverovati
 ča mi oči dāju znaati!
 Šeeŋn, gljedan i čudin se:
 više j' pasooov nego diŋcee.

Ma kako ŋe jih i biŋi?!
 Ne dāju jin se rodiŋi.
 Bo da j' "prāvo", za sve žene,
 ubiŋi jih nerodjene

Gospoje ođ svaake feelee
 po bančiŋh se posele.
 'Kolo svaake pasiŋdvā,
 a s ditetun - kā i kā.

A divoojke i mladiŋ -
 - propupali, šestni tiŋ,
 škaatulice prigljedāju
 i po njimih kuc-kuc-kāju

Niko s nikin ne govori,
 niko da usta otvori.
 Pasô san jih s "Dobar dân!" -
 - bolje b' biilo da nii'sôn.

Kako su se svi zgubili?
Kudeej su se pogubili?
Sve se mislin, i saad znân:
bez NJega je čoviŋ - sām..

¹⁵Kuu moliiitvu Uun usliša?

Biila stāra, svimin znāna,
 biila nova - z saardca tvooga;
 kuu govoriš bez da zboriis -
 - sāmō duušu Mu otvoriš.

Ko da moliš paarvi put;
 ko da j' nii'si nīkad čuu;
 ko da ti je zādnji krāt -
 - nīkog' iinog niimaš zvaat.

Kā te treesee i ponesee;
 i kā riida, kā te kida;
 teelo lomi sveto jāče;
 puna griihoov duuša plaāče.

Va kooj vāpiš: Oo, pomiluj!
 Griišnomu se meni smiluj!

I pokoru veču iiščeš
 od onee ča ti propiše.

Va kojooj se garko kaaješ;
 i taščnu zlu priznāješ;
 po kojooj Mu sve pridāješ;
 NJega ljuubiš - sām nestāaješ.

Va kooj čvaarsto obečāješ -
 - griihu se več' ne podāješ!

I od saada do pokoja:
Budi meni volja Tvoja!

¹⁶Trišćenoost duhoovna

Ko mravⁱn^jak na ledⁱni
 pariⁱ mi se da smo svi mii:
 raštaarkani i zmant^āni,
 stakli^čmi zač^ārani.

Svud hiitimo, sve letiimo
 da ča više dobaavimo;
 lāčnin očin ničes' dosta:
 kuč^a puna - stool bez poosta.

A ono ča dunblje ležiⁱ
 prikrili su zeemni kneezi.
 Do oči^ju da ne doojde;
 da kruz uši propuh proojde.

Č^āri dneevi zamaglⁱli;
 u pouci zastrānili;
 nājstrašnije: da večina
 odlučuje ča j' istina.

Jee l' paameti čā ostaalo?
 Zbudimo se! Još pā maalo,
 oče l' čovik moč^ā znaati
 ča znāči - *život imati!*?

Saardce nan se usaalilo
 i duušu je pozābilo.
 Umiremo, Bože prosti,
 od duhoovne trišćenoosti!

¹⁷Moje sônje¹⁸

Noge težje od olova
 u gliib lipljiiv propaadaju;
 kad jih zvuučiin, izponova,
 sâme sebe zapletaju.
 Tako paadan i dižin se,
 ma to mi ne vriidi više -
 - svi su nâprid več uteekli
 ko da su me se odreekli.
 Puno mi je 'voov sâñ čudan,
 bo san od njiih baržji - buudan!

 Kuupamo se, munjeesamo,
 s kraaja na krâj svi plaavamo;
 bonaaca ol' bâva z boka;
 moore teplo ko pišoka.
 Ča j' daleko, saad je bliizu;
 od soli oči ne griizuu;
 dno je čâro ko pod'sviiču -
 - tračič vidin i bobiču.
 Ma 'voov sâñ me baš najjiidi,
 bo mi vaasda doojde - ziimi.

 Sâmo skočin, ruuke pružin,
 i po zrâku, nizko, kruužin;
 pâ se dviignin maalo višje -
 - 'kolo mene jaato tičje.
 Too j' 'no ča mi teelo iišče:
 da ga sila ne pritiišče;
 da se s duušoon k nebu penjee;
 da se maakne s ovee zemlje.
 Morete me zvaat' i luudin:
 I dâñ danâs, pok se zbuudin,
 da san letii - jâ verujin!

¹⁷st200421¹⁸Zemlja, voda , zrâk; nikad nii'sôn sâñjô - ogâñj!

¹⁹Čok

Čok visoko ne leti;
 radije se provlači
 saad kruz gaarmlje,
 saad mej granje;
 nii za velo priletanje.

Uun gnjilišče pročeparče,
 kopačicu da zčeparče;
 šiiri repič, poskakuje,
 vartii se i osluškuje,
 på zpod glasa veseluje:
Jesōn sriče, čok-čok-čok,
ča je slāstan 'voov obrok!

Al' čiin doojde pramaleeče
 na piculjicu doleeče,
 da ga s' vidi, da se čuje
 brez strāha kakor ljubuje.

Taad' umuuknu iine tice -
 - cvarkljuše i pivačice,
 sve slušaju kako sklāda
 prāvi meštar od zanāta:
Čo-ču- čoo, čo-ču-čee,
čri-če-črjuu, čri-ču-črjee,
črilijo-uu, čriliju-ee!

Fioreti i trioole,
 kuntrapuunti, fuuge måle
 reedaju se kruz sve skaale.

I tako po uuru-dvii,
 a da se nii umori!

Kanariin i gardeliin,
 på i slaviq'zaaj'ðno s njiim',
 ne moru se staavit' s njiin.

Ma i 'vo muråte znati:
 U gåjbici, da j' od zlåta,
 brez slobodee i piculje
qok van nee'qe zapivati.

Carljeni lampi~~č~~avci²⁰

Ol' na škabeliinu
 ol' na tauliinu,
 ol' na kantunālu
 oli na boru,
 va liipoj škudeli
 oli va žmuulu,
 na parsti~~č~~u ulja,
 ča na vodi pliva,
 jisto ko i pria
 tānki stiinj gorii,
 nāžgan od Lumiina
 kii se nii gasii.
 A biile su lojanice,
 uljanice i šterike,
 a i luuči i svaržaale
 pā jih više nii;
 petroljeerke i karboorke,
 i ferōli na retiine,
 žaruljice, lampadiine;
 saad su struuje eletrične.
 Ma i une ~~č~~e pasaati -
 - nič novo ~~č~~e se zvintaati,
 potlen ~~č~~e i to nestaati.
 Ostaati ~~č~~e, zapāntite,
 voda, ulje, stiinj - i
 - uz Tabernākul Lumiin;
 goriti ~~č~~e i sviitlit' ~~č~~e,
 ma zgoriti nee' ~~č~~e.
 Zāto, razumite
 i z criikve maknite
 carljene i svaake feelee
 lampi~~č~~avce za bordele!
 Ne vriidaite Gospodina -
 - Svitloost Sviita ča je vična!

²⁰st151021; lampi~~č~~aavac = bljeskalica / "žmigavac"

²¹Skuuže

Teežko li je reč sām:
Faali san. i Pojāsni mi!?
Nišče je to ča jā znān;
maalo vriidi ča učiinin.

I još težje skruušiti se:
Kriiv san tebi. Oprosti mi!?

Priko uust ne more proojti
 ono česa v' saardcu nii;
 so čiin češ ga napuniti
 kad si duušu svu zprāznii?!

Vasda skuuže i prāvdanje:
Uun je kriiv mi zō'vo stānje;
kađ san kānii dobro delo,
vaavik me je nič umelo;
da nii biilo 'nee nesriče,
bii bin ti dō pool dobiče;
danās san ti htii pomoč,
kađ, vee, stiisli novi posli;

...

I takor, z dāna u dān,
 ni ne čutiš da s' i sām
 od sviih skuuž tiih bolestan.

A jedno je ozdravljeenje
 za jedino nan spaseene:
Kriiv san za svoje zgrišeenje
i kaajin se za proščeenje.

²²Didov (viro)nāuk o “D-N-K(-vasini)”²³
(Život - Smaart - Uzgarsnuučē)

Vnuk: Dide, ~~čaača~~ mi je reka čeer’
 da si tii ostaari.
 Bo, da si nagriišpan
 i da si svas seed.

Did: Jesōn siinko. Praavo j’ reka.
 Na mene je dooša reed!

V: A ča znāči to “ostaari”?

D: To ti, siinko, zā’me znāči
 da san tumu godišč/žiiv
 i da san se potrošii,
 bo m’ je *d-n-a(-cidina)*²⁴
 saad špuunta do dna - kvasina.
 A za jopet mlād postaati,
 njuu bin murō reparaati.

V: Acidina, pā kvasina!?
 Tii me, dide, zafarkāješ!
 Jā bin želii znaati, kakoli i svi,
 ča se oče reč pod tiin “bīti žiiv”.
 Jee l’ to ono: da čā diše i da jii,
 i da reestee, da se miče,
 da se biudi i da spii ...

D: O, jee, jee! Ma ni bliizu to nii sve.
 I ne murā tako bīti.
 I to točno ne znā nīkor
 do li Boog jedīini, siinko.

²²st110122 - 310122

²³Štije se: *di-ni-kvasini*. I nemoojte ’voov rāzgovor zeeti zasprāve (izim na zādnju) - kakoli prāvi vironāuk! Takō did zabāvlja svojū vnučad.

²⁴Proštīij: *di-ni-a-cidina* !

V: A tii si mi, dide, reka
da je Boog vaviike žiiv.
Bit' *ø* da je svas nagriišpan
i više beel' nego seed?!

D: Diite moje, ne! Niti jee, niti *ø*!
Bo Uun sām - svas život je.
A život, znāj, staarosti ne gree!
Staari uno va čemu je,
ma, zapānti, od života - ne!

V: Ajme, dide, kii smušiin!
Jā to niš ne razumiin.

D: Ni jā, siinko, a ni drugi.
Nego veruj.

Ča j' hotii da būde žiivo,
po NJigovu Duuhu j' žiivo;
a ča j' hotii za ne-žiivo - nii ni žiivo.

V: Moremo li pripoznaati
ča j' sve žiivo, a ča nii?

D: Ako misliš zasiguro,
ni to nan nii jāсно puuro.
Ima tooga stvorenoga
za ča, jaadni, ni ne znāmo
jee li žiivo oli nii.
Jer daržiimo, ali kriivo,
ča to znāči "bīti žiiv".

V: Pokāži mi baaren nič
ča "j" žiivo i žiivo nil!"

D: To t' ne morin pokāzaati
nego *ø* ti poviidaati:
Kad si lāni bolan bii,
teežku gripu pribolii,
ono ča te je zmučilo
i "žiivo je i nii" biilo.

V: A ča me je taad' sgodilo,
ceeloga me ukoočilo,
na postilju zahitilo?

D: To su niki "virusine" -
- prokljeeto jin biilo sime!
A jopet, kakor nan zgljeeda,
brez njiih da nii višjeg' reeda!
Sve žiivo su naselili,
svuder se udomačili.

V: Pã zãč jih ne potiramo?!
Nego jin još jiisti dãmo!

D: Tiramo jih, ter tiramo,
ma se uni hrõnjiivaju
i montuuru svu mjinjaju,
pã se naamin torniivaju!
Kad jih jopet pripoznãmo,
čõsto bude odveč kãsno.

V: A ča nan je toot' činiti?
Kakor s njimi se pobiti?

D: S njimi ti je nãn žiiviti.
Maanju ščetu pritarpiti,
a od več se brãniti.

V.: Pã to, dide, nõ'vo zijjde:
Ča činili da činili,
isto bi svi ostaarili!?
I beštije čẽ krepaati,
i sve bijlje sahnjiivaati!?

D: Tako je to, mooj bistriču,
liipi didov sokoliču.
Ma krepaati i sãhnuti,
pã i više ne žiiviti
(i to tribaš razumiti!),
nii baš isto ča j' umriiti.

*

V: Znān jā, dīde, učīi si me:
 Sāmo čovik duušu īma,
 da bi bīi nad stvorenjīma.
 I kad teelo smaart dočeka,
 duuša mu je viik nebeeska.
 Za teelo, razpadajuuče,
 unde čeka - uzkarsnuuče.
 Bo, kakovo Uun načiini,
 da takovo naazad priimi.

D: I do tooga čemo doojti.
 Priā nan je kruz smaart proojti!

V: Ma 'ko nan duuša žiivīi,
 kađ umremo, ko i svi,
 sāmo naa'pol smo martvi!
 Ovo teelo se razpaada,
 a duuša je vaasda mlāda.

D: I jopet si pogodīi!
 Viirusi i baciline
 griizuu teelo ceelo vriime
 Umiremo mii od njīih
 (ko i od rān opakih).
 Al' i da jih nigder nii,
 isto bimo umarli.

V: To mi nii'si do saad reka
 Povīidaj mi od početka!

D: Iinoga načina nii
 da biš ovo razumīi.
 Sve od Eevee i Aadama
 smaart je va nās upiisana.
 Od začeeča pā sve nāprid
 'voov žīvot je puut do smaarti.

V: Kakor saad to, dide mooj?

Da nii una acidina
sveto više ko i kvasina!?

D: Uprav tako, liipi mooj!

I kakor gree na kvasinu,
slab'je tuučee boleščinu.
Ni'ima kii b' joj foorce dô
da teelo rekuperô.

V: Je l' to isto ča se sbiiva
kad nan se viino špuntiiva?

Ol' je duga zbišavila
oli čep zrâk propuščiva.

D: Nii baš tako, mooj vnučiču.

Dobro slušaj! Poviiiti ču.

V: Ma, nemooj mi učeno
nego, 'nako, raazumno!

D: Kakoli si i sâm reka,
valjâ poojti od početka.

Kakovih je Boog stvorii
(Aadama i Eevu s njiin),
bijahu 'ni brezsmartni;
NJemu slčni, raadostni.

Gljedati Ga, slaaviti
i s ândelim' nebeeskim
Sveet! Sveet! Sveet! Mu pivati -
- to jin biše ljubâv s NJiin.

A u vaartlu râjskomu
posve proosti, svojee volje;
i brez truuda oli muke
od obilja pune ruuke.

Sâmo jedno nii'su smili -
- upozoreni su biili:

S' nooga stabla u sredini
da se nii'ste okusili!

Kušate li ono vočee,
smaart va vgaše teelo doojt' čé.

V: Ali, dide, to več/znān.
 To si mi poviidō lān'.
 I kakoṛ je 'na Gujina
jaadnu Eevu zamāmila.

D: Ma nii'sōn povidi sve.
 Ča je glāvno, saada gree:
 O Jaabuki-Virusini,
 ter o dna(cidini)
 i u naamih 'vooj Kvasini.

V: Jaabuka da j' Virusina,
 i od njeje smaart-Kvasina!?

D: Uprav tako, mooj vnučicu.
 Čiin su va Riič posuumljali,
Gujini su oñncu dāli.
 Pā kaḍ su još frut kušali,
smaartni ootrov su prijāli -
 - nezličivu boleticu,
prinosivu na svu diṭcu.

V: Kakoṛ misliš i na diṭcu?
 Ča se moru infetaati
 i brez ootrova kušati?

D: Moru, moru liipi mooj!
Takoov je to vražjii sooj.
Uun je paarvi od sviih njiih
kii na život je udrii.
Vavuuka se je toov vrāg
 va njihovu dna
 i svu ju zakvasinō -
 - truulež va teelo dognō.
Zāto svi mii, od začeeča,
gremo smaarti 'vooga teela.
 A od Eevee i Adama,
Gujina je Lažljivica
 i Čovikoubojica.

*

V: Ajme naamin, dide mooj!
Je li toot' krāj priiči svooj?

D: Bogu fāla, ali nii!
Uun je Guuji doskočii.
Divicu je odabrō
i velu joj milost dō:
Da se zāčme brez ootrova -
- Griiha Paarvog', Iztočnoga.
U njeje je dna
čiista kakol' parvōtna.

V: Da b' nan biila Eeva nova,
da sve poojde izponova?!

D: Tā poniizna službenica
prista bit' Bogorodica,
i po Duuhu NJigovomu
zāčme Siina svoog', Jediinca.
Pā Jediināc, kooga rodi,
teela truuležnog' nii dobi.

V: A Uun je naš Gospodiin -
Isus drāgi, Boožji Siin!
Kii je zvō na obračēenje
za vikoviično spaseenje.

D: Tako je, vnučiču mooj.
Ma, nii'su Ga poslušali -
- i u griisiih su ostaali.
Taad je poča strāšni booj:
Smaarti je raat naveestii
i život svooj založii.

V: Ali, dide, priin si reka
da teela Mu smaart ne čeka!
Kakor saad umriiti more?
Da nii sām od svojee volje?

D: Oo primili mooj bistriču,
 svi va toomu tãjnu iisču!
 Bo j' po svojooj volji,
 Uun
 kii umriiti nii murô,
 umar
 da b' naamin život tornô.

V: Ma kakor je to moguuce?
 Ko da san bii razumi*i*,
 a saad san se pogubi*i*.

D: Ovako mi se čini*i*:
 Hoteeč viični život nãjti,
 kruz smaart se murã prohôjt*i*;
 i kii paarvi to izkuša,
 i s Gujinon se okuša,
 murã bi*t*i Jakac toli
 da joj smaartni žãlãac slomi.
 A jediini kii j' to moga,
 i nãs radi sve to zmoga,
 Jaganjãc je viišnjeg' Boga.

V: Pã je unda uzkarsnuu
 i va život se varnuu!

D: I takor je dokãzô:
 Jã Jesôn je Gospodãr
 od smmarti i života.
 (A ne una *Gujina*!).
 Sãmo Uun more ubi*t*i
 i too, martvo, ožiiviti.

V: Je l' to onô ča s' bii reka
 da Uun, jediin', na nãs čeka,
 i naašu špuuntu *Kvasinu*
 novii v *dna*(cidinu).

D: Ma jã to takor rečiin
 da skulãnte podbodiin.

I maalo jin zapapriin:
Kuželj ã van "bïo-juuha"!
 Pã se češu pozãd uha:
Vee ča nan je didič/skuha!

V: Ali kakor saada znaati
da ~~č~~e nas rekuperaati?
Je l' ikoga, ča se znâ,
z groba diga va svooj rāj?

D: Nikor to ne more znaati.
Vô'to triba verovati!
Naamin je, za likariju,
dô sâm sebe - Juhar'stiju.
A koom' una ne triba,
tooga z groba diigne pria.
Pâ jediina, kâ je s NJiin,
duušoon, teeloon znoovljenin,
je Maater-Bogorodica,
Duuha Sveetog' zâručnica
i brezgriišna začetnica.

V: Još bin 'otij razumiti,
zâč Boog ~~o~~č~~e~~ nâs spâsiti.
Zâč nas ~~o~~č~~e~~ uza sebe
kađ smo stvoreni od zemlje?
Ča nii dosta da nan duuša
râjsko slâvlje viično kuša?!

D: Ne! Nii dosta, liipi tič~~u~~.
Sâmo nâs je, mooj vnučič~~u~~,
načini na svoju sliku.
Uun nas želii uza sebe -
(zâto nas je odkuupii)
kakove nas je stvorii,
ali puušč~~a~~ nân na volju
~~o~~čemo li biti s NJiin.

V: A ono o *acidini*,
virusini i *kvasini*:
da j' počalo va *jušini*:
kuhalo se, kuželjalo
i slučajno sve nastaalol?

D: Kloni se tiih bljezgariij
 od nadmenih kukuviij!
 Po njimih smo, takor, mii -
 - raaca velefuurbastih beštiij.

Tii zapãanti zanaviik(!):
 Parst je NJigoov sve vodi
 i slučaja toote nii.

Mii smo kruna sveeg' stvoreenja,
 vridniji smo od svih zveezd,
 mii'smo Slaava Boožja, sveeta,
 nãs za sebe stvorii - Jee(st).

V: A da Uun nii uzkarsnuu
 sve b' to biilo uzãlud!

D: Baš takor je, mooj vnučiu.
 Bo, nãjveu Boožje delo
 propaalo bi sve zaceelo.
 Uun ti šaapu da biš znõ
 i svaaki dãn ponãvljõ:
 Od **Hoo**stije *DNA*
 nee'u znjiilit' nikada;
 i po njooj u, v Suudnji Dãn,
 uzkarsnuti teela nãn.

²⁵Seja

(*Jedna slika v' kvādrū od žīvota*)

Kada proojde dugi rook,
 sve su slike va jednooj;
 proviidne, ma maglovite
 (a kakor su biile čiiiste!);
 kã je sgōora - kã je zdool
 ne raz'biraš više too -
 - sve j' sliipljeno zaajedno.
 Sve je jedōn kvādar veli -
 - tuma od sliik, život ceeli.

Ma jednuu ņu zčepaarkati
 i diŭci ju prizentaati.
 Neka znaaju kako j' biilo
 kađ s'glāvoon se j' mislilo.
 Bo, baršāni, danās učuū
 mejuus' da se ne potuučuū;
 a ostālo:
 buđi kakol' papagālo -
 - bii bistriŭ/ol' sirotiŭ/
 zā'te misli - tabletiŭ/

Liipi sãn me je ponesa
 u daleko vriime proošlo,
 kad san gljeda sviit ko čudo,
 jigrū, raadost - ino j' ludo.
 Naa'moru je svaak' dãn isto:
 Za muulimi i v' mandraaŭu
 poreedane su batele,
 pã kajijŭ i gajete,
 jedōn leut i galija -
 - ča se vozi sve toote je.

Ali kađ je štajuun teplji,
 po štroopnicah, na lantiinah
 visu mriže razsterene,
 svaake šoorte i visiinjee
 i sviih očjic i debljiinjee -
 - od gotuuna sve zpletene;
 a mošuuni i kostiilji,
 vele pārde oguuljene
 i uliigne razplāčene,
 ter ušaate na mrižnjacih
 naa'suncu se s njimi suušu,
 da naa'zimu sa Žmāncimi
 bud' za ulje razmiinjene.

A na seji, Pod Stabliih,
parlamente od nājstar'jiih:
 naaši didi se poseli
 (svoja meesta svi vazeeli)
 ali saađ ne čakulaaju
 veđ ozbiljno razprāvlaju,
 jedni drugin kuntreštaaju,
 sviit i život razpetljāju -
 - večma zmarsuu neg' razmarsuu,
 i sve maanje razumuu
 na kraaju neg' početku.

Ma isto je tā "guungula"
 sviin koriistna biila skula
 Još jih vidin, kruz kaliig
 ('dāvno nii ni jedōn žiiv),
 kakor žuustro razprāvlaju -
 - saardca svoja odkriivaju.

A odkaad su unī šli,
 parlameenta - više nii!
 Doošla nan je letrika
 i doneesla škaatule,
 pã se doma ostaaje,
 i sãmo se ponôvlja
 ča z njiih v' oči i uši gree.

I kii j' prooša skule večē,
 sebi lavko doojti nee'čē.
 Ča jih unde sve učuu
 da jin možđani zperuu!?

Zdraavi raazum se j' zgubii,
 a ni saardca više - nii.

²⁶Letanije po žāknu
 (“Učite se od mene . . . !”)

Oo, Tii, Riiči upuđena,
 Čovičji i Boožji Siine,
 Boožjooj volji - nauči me!

Oo, Isuse va Divici,
 Čovičji i Boožji Siine,
 radovvaat’ se - nauči me!

Oo, Ditiču, Tii rodjeni,
 Čovičji i Boožji Siine,
 bit’ brezkučnik - nauči me!

Oo, prikāzan diit’ Isuse,
 Čovičji i Boožji Siine,
 Zākuun daržaat’ - nauči me!

Oo, bižeeč miič Isuse,
 Čovičji i Boožji Siine,
 bit’ prognaniik - nauči me!

Oo, dičālju, Tii Isuse,
 Čovičji i Boožji Siine,
 Riič razumit’ - nauči me!

Oo, kaaršđeni mooj Isuse,
 Čovičji i Boožji Siine
 proojti kuušnje - nauči me!

Oo, raadostni mooj Isuse,
 Čovičji i Boožji Siine,
 pit’ i molit’ - nauči me!

Oo, Isuse, Učitelju,
 Čovičji i Boožji Siine,
 iskaat’ Blāgo - nauči me!

Oo, Isuse pri'braženi,
 Čovičji i Boožji Siine,
 Tebe slušat' - nauči me!

Oo, Isuse čudotvoorni,
 Čovičji i Boožji Siine,
 viru hrānit' - nauči me!

Oo, Isuse ukruušeni,
 Čovičji i Boožji Siine,
 Tebe jīisti - nauči me!

Oo, Isuse užāsnuti,
 Čovičji i Boožji Siine,
 podnigaat' se - nauči me!

Oo, Isuse škuriĵāni,
 Čovičji i Boožji Siine,
 ne žaalit' se - nauči me!

Oo Isuse okrunĵeni,
 Čovičji i Boožji Siine,
 ruugu tarpit' - nauči me!

Oo, Isuse osuudĵeni,
 Čovičji i Boožji Siine,
 da san griišnik - nauči me!

Oo, Isuse mooj propeeti,
 Čovičji i Boožji Siine,
 kriiž nositi - nauči me!

Oo, Isuse sabahtāni,
 Čovičji i Boožji Siine,
 ufaati se - nauči me!

Oo, Isuse pokopani,
 Čovičji i Boožji Siine,
 ne bojaat' se - nauči me!

Oo, uzkarsli mooj Isuse,
 Čovičji i Boožji Siine,
 slaaviti Te - nauči me!

Oo, vaziisli mooj Isuse,
 Čovičji i Boožji Siine,
 čekati Te - nauči me!

Oo, Tii, Krālju nad krāljiimi,
 Čovičji i Boožji Siine,
 primit' Duuha - nauči me!

Oo, Tii, Suuđče nad suuđcimi,
 Čovičji i Boožji Siine,
 da se kaajin - nauči me!

*

A tii, Goospe uznesena,
 okrunjena varh' stvoreenja,
 Boog'rodice vel'čâšćena,
 a od mene pogaardena,
 zagovôraj mene, žakna -
 - prij' ohola, umiisljena,
 svimi griisim' terećena!

Bo san neuk i šulenat;
 niti truunkice pacenat;
 ničin va saardcu kundenat;
 nikad miiran ni spokojan;
 protubožan i brezbožan;
 zajidljiiv i nepodnosan;
 vaavik lajav i parkosan.

Dokle nii Uun, mooj propeeti
 (kii je dooša griihe zeeti),
 luudoga me - opameetji.

²⁷Sela nan umiru

Zvuni kađ se z'veežu
 i criikva zaklopi,
 ča ostaatje selu?
 da si ruuke sklopi
 ol' smaartno razboli,

Glāvu več/ne dvīže,
 kampaneel ne gljeda,
 a jediini kriiž mu
 stojii na'varh barda.

Zgoobljen i potuuljen
 po zemlji čepaarče,
 ter svas k tlohu priignjen
 na četire raače.

Nove kuče grādi
 i stāre obnōvlja:
 za čigovu dițcu(?) -
 - krāj je rodosloovlja!

Sela nan umiru,
 to več/svaaki vidi.

Gorje od tooga je:
 Ki su u grād ood'sli
 mislu da su žiivi!

^{28}XXX
 AAA